УДК 658:14

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.59-14>**Довбня С.Б.,**доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри економіки та підприємництва,
*Національна металургійна академія України***Разгоняєва Т.М.,**здобувач,
*Національна металургійна академія України***Dovbnia Svetlana,**Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Economics and Entrepreneurship,
*National Metallurgical Academy of Ukraine***Razghoniayeva Tatiana,**Postgraduate,
National Metallurgical Academy of Ukraine

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Довбня С.Б., Разгоняєва Т.М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. Запропоновано методичний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємства, що передбачає розгляд внутрішнього стану підприємства та зовнішніх факторів. Обґрунтовано основні напрями оцінки фінансового стану підприємства, до яких належать: платоспроможність, фінансова незалежність, результативність діяльності. За кожним із напрямів запропоновано систему показників оцінки, яка включає оригінальні інформативні індикатори. Зокрема, особливу увагу приділено показникам, що характеризують ліквідність та ефективність грошових потоків. Обґрунтовано показники оцінки конкурентоспроможності підприємства. Визначено пріоритетність галузевих факторів серед факторів впливу зовнішнього середовища на фінансову стійкість підприємства. Розроблено підхід до оцінки привабливості галузі. Запропоновано метод розрахунку інтегрального показника оцінки фінансової стійкості.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, фінансова незалежність, ефективність діяльності, конкурентоспроможність підприємства, привабливість галузі, інтегральна оцінка.

Довбня С.Б., Разгоняева Т.М. Методические основы оценки финансовой устойчивости предприятия с учетом влияния факторов внешней среды. Предложен методический подход к оценке финансовой устойчивости предприятия, предполагающий рассмотрение внутреннего состояния предприятия и внешних факторов. Обоснованы основные направления оценки финансового состояния предприятия, к которым относятся: платежеспособность, финансовая независимость, результативность деятельности. По каждому из направлений предложена система показателей оценки, которая включает оригинальные информативные индикаторы. В частности, особое внимание уделено показателям, характеризующим ликвидность и эффективность денежных потоков. Предложены показатели оценки конкурентоспособности предприятия. Определена приоритетность отраслевых факторов среди факторов влияния внешней среды на финансовую устойчивость предприятия. Разработан подход к оценке привлекательности отрасли. Предложен метод расчета интегрального показателя оценки финансовой устойчивости.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, платежеспособность, финансовая независимость, эффективность деятельности, конкурентоспособность предприятия, привлекательность отрасли, интегральная оценка.

Dovbnia Svetlana, Razghoniayeva Tatiana. Methodical bases of an estimation of financial stability of the enterprise taking into account influence of factors of external environment. The aim of the paper is to develop methodical bases for the comprehensive diagnosis of financial stability of the enterprise, which envisages the assessment of its internal state (i.e. financial position and level of competitiveness), as well as the impact of environmental factors. It has been determined that in the process of assessing the financial position of the enterprise, it makes sense to consider the level of its solvency, financial independence, as well as performance. In order to assess the enterprise's solvency, a system of indicators allowing to characterize the possibility for the fulfillment of current financial liabilities (coverage ratio, absolute liquidity ratio, current liquidity ratio), ability to meet all liabilities (Beaver ratio), as well as cash adequacy for financing the enterprise's activities (cash flow liquidity ratio), has been pro-

posed. The assessment of financial independence has been considered from the standpoint of sufficiency of own and stable sources to finance the enterprise's activities. It is conducted using the following indicators: the equity to total assets ratio, stable source financing ratio, current assets coverage ratio, and current assets to equity ratio. The share of late financial liabilities is used as an indicator of the enterprise's financial risks. The particular attention is paid to assessing the enterprise's performance, for which a full-scale system of summarizing and local performance indicators has been proposed. The system of indicators for assessing the enterprise's competitiveness has been substantiated. They include product profitability, product competitiveness by price and non-price factors, the enterprise's share in the market and its dynamics, and indicators to estimate the efficiency of using physical and labor resources, as well as the cash flow efficiency. In order to assess the attractiveness of an industry, which significantly affects the enterprise's financial stability, the following system of factors has been substantiated: the industry average profitability of enterprises, stage of the industry life cycle, rates of growth of demand for industry products, technical and technological level of an industry, competition power (existing competitors and opportunities for the entry of new ones), price elasticity of demand, steadiness of prices for resources, volatility of product prices, and updating rate of a product line. The method has been defined to calculate the integrated index for assessing the enterprise's financial stability, taking into account the substantiated coefficients of significance of separate evaluation directions, and the generalized estimation of their state. The proposed methodical approach ensures the current estimate and forecasting of the enterprise's financial stability, with due account for the impact of environmental factors.

Key words: financial stability, solvency, financial independence, efficiency, enterprise competitiveness, industry attractiveness, integrated assessment.

Постановка проблеми. Сучасні динамічні умови функціонування вітчизняних підприємств характеризуються посиленням нестабільності та складності зовнішнього середовища, загостренням конкуренції, суттєвими загрозами та викликами, які вимагають безперервного моніторингу та підтримки їхньої фінансової стійкості. Таким чином, розроблення та постійне удосконалення методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості має не тільки теоретичне, але й практичне значення і є вельми актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність і важливість цієї проблеми в сучасних умовах господарювання зумовила наявність великої кількості наукових досліджень та публікацій вітчизняних і зарубіжних учених щодо теоретичних основ, методології та методів діагностики фінансової стійкості підприємств [1–8]. Здебільшого фінансова стійкість підприємства оцінюється показниками, що характеризують його фінансовий стан [2; 4–8]. Певною мірою з цим можна погодитись, якщо мати на увазі фінансову стійкість у вузькому її розумінні як констатацію поточного стану підприємства. Якщо ж розглядати фінансову стійкість комплексно, то необхідно додатково оцінювати рівень конкурентоспроможності, оскільки саме ринкова позиція та ринкові можливості підприємства визначають стійкість його фінансового стану і в теперішній час, і в майбутньому. Таке розширення змісту діагностики внутрішнього стану підприємства дає змогу не тільки констатувати рівень, а й виявити причини, що його зумовили. Але для комплексної оцінки фінансової стійкості цього також недостатньо. Підприємство є відкритою системою. Тому і можливості розвитку, і загрози діяльності та навіть існування воно отримує із зовнішнього середовища. Вплив зовнішнього середовища на функціонування підприємства неможливо переоцінити, тому що саме воно є простором отримання доходу за рахунок задоволення наявних у цьому середовищі потреб. У зв'язку з цим особливу увагу в процесі діагностики необхідно приділити впливу факторів зовнішнього середовища на підприємство як головного джерела загроз та ризиків його діяльності.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в розробленні методичних основ комплексної оцінки

фінансової стійкості підприємства, яка враховує його фінансовий стан, рівень конкурентоспроможності, а також вплив факторів зовнішнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою отримання об'єктивної оцінки фінансової стійкості підприємства, яка буде не тільки характеризувати поточний стан, а й давати змогу прогнозувати перспективний її рівень, запропоновано методичний підхід, який передбачає послідовну оцінку внутрішнього та зовнішнього середовища.

Фактори внутрішнього середовища згруповані в два основних напрями. Перший напрям – фінансовий стан підприємства. Різні підходи до оцінки фінансового стану підприємства досить широко представлені в багаточисленних працях як наукового, так і навчального характеру [4; 5; 8; 9; 10; 11]. У літературних джерелах наведена величезна кількість різних коефіцієнтів фінансового стану, серед яких є малоінформативні, допоміжні, а також дублюючі один одного. Тому обґрунтування обмеженого складу найбільш важливих показників, які доцільно використовувати у процесі діагностики фінансової стійкості, є непростим та важливим завданням. Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям і передбачає, на наш погляд, оцінку таких складників, як [12]:

- платоспроможність підприємства;
- фінансова незалежність підприємства;
- результативність (ефективність) діяльності.

Платоспроможність підприємства є характеристикою його здатності в повному обсязі своєчасно розраховуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями. Як правило, платоспроможність оцінюється такими показниками, як: коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності [5; 10]. Кожен із них має своє призначення та сферу застосування і може бути доцільними під час визначення фінансової стійкості підприємства. Слід зазначити, що в разі, коли необхідно мінімізувати кількість коефіцієнтів, на наш погляд, із розглянутих показників найбільш доречним є коефіцієнт поточної платоспроможності, оскільки він характеризує співвідношення фінансових оборотних коштів, які саме є теперішнім і майбут-

нім джерелом погашення заборгованості та поточних зобов'язань. Щодо коефіцієнту покриття, який визначається як співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань, слід підкреслити, що матеріальна частина оборотних активів, таких як запаси готової продукції, сировини та матеріалів тощо, не можуть бути джерелом виконання зобов'язань підприємства доти, поки у процесі обороту оборотних активів вони не перетворюються на грошові кошти. Розглядати цей показник із позиції платоспроможності є сенс тільки у разі оцінки кризового стану підприємства і доцільності реалізації всього його майна.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який оцінює можливості виконання підприємством своїх фінансових зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів, характеризує «миттєву» платоспроможність підприємства і є менш інформативним із позиції фінансової стійкості, яку підприємство повинно підтримувати постійно. Таким чином, до складу показників оцінки платоспроможності підприємства ми рекомендуємо насамперед включати коефіцієнт поточної ліквідності. Якщо ж є доцільність включення всіх розглянутих показників, то коефіцієнт поточної ліквідності, на наш погляд, повинен мати більшу значущість.

Зауважимо, що всі розглянуті вище коефіцієнти характеризують виключно поточну платоспроможність. Але з позиції фінансової стійкості важливою є оцінка не тільки поточної, а й перспективної платоспроможності, для чого нами запропоновано використання коефіцієнта Бівера [13].

Враховуючи те, що безпосереднім джерелом виконання фінансових зобов'язань є грошовий потік, доцільно, на наш погляд, включити до складу показників платоспроможності коефіцієнт ліквідності грошового потоку, який розраховується як співвідношення позитивного та від'ємного грошового потоку підприємства [9].

Оцінку фінансової незалежності ми пропонуємо розглядати в таких аспектах, як:

1) оцінка ступеня фінансування діяльності підприємства за рахунок власних та стабільних джерел: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел; коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом; коефіцієнт маневреності власного капіталу;

2) оцінка фінансових ризиків підприємства: частка несвоєчасно виконаних фінансових зобов'язань.

Особлива увага повинна бути приділена оцінці результативності діяльності підприємства. Насамперед при цьому необхідно оцінювати ефективність використання економічних ресурсів підприємства (активів) та власного капіталу, які визначаються, відповідно, показниками рентабельності активів та рентабельності власного капіталу. Позитивною характеристикою результативності діяльності підприємства є зростання його чистого прибутку в динаміці. У разі ефективної роботи темпи зростання результатів повинні перевищувати темпи зростання ресурсів, тому ми вважаємо доречним включити так званий коефіцієнт результативності (авторська назва), що характеризує співвідношення темпів зростання чистого прибутку та активів підприємств.

На рівень фінансової стійкості підприємства впливає наявність грошових коштів та ефективність управ-

ління ними. Цьому аспекту в наявних методичних підходах приділяється поки що мало уваги. Водночас саме відсутність грошових коштів зумовлює необхідність залучення кредитів, несвоєчасне виконання фінансових зобов'язань, що створює ризики діяльності підприємства. Для оцінки ефективності управління грошовими потоками запропоновано використовувати коефіцієнт ефективності грошового потоку, який визначається як співвідношення чистого грошового потоку та вихідного грошового потоку [9].

З огляду на вищенаведене, для оцінки фінансового стану обґрунтована система показників, економічна сутність та методика розрахунку яких наведена в табл. 1.

Щодо оцінки конкурентоспроможності підприємства, то вона, на наш погляд, повинна оцінюватися показниками, що дають змогу визначити конкурентні переваги підприємства. До них відносяться такі показники, як: рентабельність продукції, конкурентоспроможність продукції за ціновими та неціновими факторами, частка підприємства на ринку та її динаміка. Важливою передумовою конкурентоспроможності та фінансової стійкості є ефективність використання матеріальних та трудових ресурсів. Тому ми вважаємо за доцільне найбільш інформативні з них включити до системи показників, зокрема показники, що характеризують стан та ефективність використання основних фондів, показники ефективності використання оборотних коштів, показники ефективності використання трудових ресурсів та узагальнюючий показник ефективності використання ресурсів – витрати на 1 грн. товарної продукції.

Зовнішнє середовище поділяється на ближнє та дальнє, які мають різний вплив на суб'єкти господарювання. Враховуючи те, що з факторів зовнішнього середовища найбільший вплив на фінансову стійкість підприємства має стан та перспективи розвитку галузі, його оцінка за цим підходом передбачає визначення привабливості галузі.

Привабливість галузі визначається рентабельністю продукції, стадією життєвого циклу, наявністю попиту на продукцію та темпами його зміни, техніко-технологічним рівнем виробництва і, безумовно, гостротою конкуренції в галузі, зокрема кількістю підприємств-конкурентів, що вже існують, та перспективами появи нових. Враховуючи високий рівень матеріало- та енергоємності вітчизняної промислової продукції, до факторів підвищеного впливу слід також віднести надійність зв'язків із постачальниками сировинних ресурсів, їхню якість та стабільність цін. Систему факторів, що визначають привабливість галузі, та характер їхнього впливу на фінансову стійкість підприємства наведено в табл. 2.

Слід відзначити, що в системі галузевих факторів є дуже багато таких, для яких немає однозначно прийнятого оціночного індикатора (стадія життєвого циклу, техніко-технологічний рівень тощо). Для таких факторів необхідно або розробити методику оцінки, або використовувати експертні бальні оцінки залежно від ступеня прояву того чи іншого фактору.

За кожним з обґрунтованих напрямів визначається узагальнююча оцінка, для чого можуть використовуватись середньоарифметична, середньогометрична, середньогармонічна зважена та інші відомі методи згортки локальних показників.

Показники оцінки фінансового стану підприємства

Показник та його економічна сутність	Методика розрахунку	Рекомендоване значення
1	2	3
Платоспроможність підприємства		
Коефіцієнт покриття характеризує здатність підприємства виконувати поточні фінансові зобов'язання за рахунок всіх оборотних активів, що є в його розпорядженні	$K_p = OA/PZ$, де Кп – коефіцієнт покриття Оа – оборотні активи ПЗ – поточні зобов'язання	Більше ніж 2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає змогу оцінити можливості підприємства щодо термінового виконання поточних зобов'язань	$K_a = (ГК + КФІ) / ПЗ$ Ка – коефіцієнт абсолютної ліквідності КФІ – короткострокові фінансові інвестиції ГК – грошові кошти ПЗ – поточні зобов'язання	Більше ніж 0,2
Коефіцієнт поточної ліквідності – характеризує можливості підприємства щодо виконання поточних зобов'язань за рахунок фінансових оборотних активів	$K_{пл} = (ДЗ + КФІ + ГК) / ПЗ$, де Кпл – коефіцієнт поточної ліквідності ДЗ – дебіторська заборгованість КФІ – короткострокові фінансові інвестиції ГК – грошові кошти ПЗ – поточні зобов'язання	0,7 – 1,0
Коефіцієнт Бівера – характеризує здатність підприємства виконувати поточні та довгострокові зобов'язання	$K_b = (ЧП + АМ) / (ДО + ПО)$, де ЧП – чистий прибуток підприємства АМ – сума амортизаційних відрахувань ДО, ПО – відповідно довгострокові та поточні зобов'язання підприємства	0,4 – 0,45 [13]
Фінансова незалежність підприємства		
Коефіцієнт автономії – характеризує частку власного капіталу в його загальному обсязі	$K_a = BK / A$, де Ка – коефіцієнт автономії ВК – власний капітал підприємства А – сума активів (пасивів, капіталу) підприємства	Більше ніж 0,5
Коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел – характеризує частку стабільних джерел у ресурсах підприємства	$K_{фс} = (BK + ДЗ) / П$, де Кфс – коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел ВК – власний капітал ДЗ – довгострокові зобов'язання П – сума пасивів (активів) підприємства	Більше ніж 0,85
Коефіцієнт маневреності власного капіталу – характеризує частку власного капіталу, що знаходиться в мобільній формі	$K_m = BOA / BK$, де Вoa – сума власних оборотних активів підприємства ВК – власний капітал підприємства	0,2 – 0,5
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом характеризує ступінь незалежності підприємства під час фінансування його поточної операційної діяльності	$K_{зоа} = BOA / OA$, де Кзоа – коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом Вoa – сума власних оборотних активів підприємства Оа – сума оборотних активів підприємства	0,3 – 0,5
Коефіцієнт фінансового ризику – характеризує частку прострочених кредитів (фінансових зобов'язань)	$K_{фр} = K_{пр} / K$, де Кпр – сума прострочених кредитів К – загальна сума кредитів підприємства	0

Інтегральна оцінка фінансової стійкості підприємства визначається як середньозважена величина узагальнюючих оцінок за напрямками з урахуванням їхньої значущості для оцінки фінансової безпеки. Під час обґрунтування коефіцієнтів значущості окремих напрямків ми виходили з таких міркувань. Оскільки фінансовий стан підприємства є характеристикою його поточної фінансової стійкості, він є найважливішим і має коефіцієнт значущості 0,5. Наступним за значущістю є рівень конкурентоспроможності підприємства, який безпосередньо пов'язаний з його фінансовими результатами і визначає їхній рівень. Тому коефіцієнт значущості цього напрямку ми рекомендуємо прийняти на рівні 0,3.

Щодо впливу галузевих факторів, то через те, що вони однаково впливають на аналогічні підприємства однієї галузі, частково базуються на інформації, отримання якої є ускладненим, а також відносяться в більшому ступені до перспективної фінансової стійкості, що робить можливим нейтралізацію негативного впливу в разі адекватної поведінки підприємства, ми вважаємо, що значущість цього напрямку доцільно визначити як 0,2.

Таким чином, інтегральна оцінка фінансової стійкості буде розраховуватися за такою формулою (1):

$$ІФС = 0,5 ОФ + 0,3 ОК + 0,2 ОГ, \quad (1)$$

де ІФС – інтегральна оцінка фінансової стійкості підприємства;

Таблиця 2

Галузеві фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Фактори впливу	Характер впливу на фінансову стійкість підприємства
1	2
Середня рентабельність підприємств галузі	Характеризує ефективність діяльності підприємств галузі. Якщо середньогалузева рентабельність вища, ніж рентабельність інших галузей, то фінансова стійкість підприємств не повинна знижуватися під впливом цього фактору. В іншому разі існує ризик її зменшення.
Стадія життєвого циклу	Традиційно виділяють такі стадії життєвого циклу, як: зародження, зростання, стабілізація, спад. На стадії зародження є велика кількість загроз існуванню підприємства. На стадіях зростання та стабілізації ризик зменшення фінансової стійкості є невисоким. Щодо стадії спаду, то зрозуміло, що на цій стадії є велика вірогідність зниження фінансової стійкості підприємства.
Темпи зростання попиту на продукцію галузі	Цей фактор тісно пов'язаний з попереднім. Зрозуміло, що за зростання попиту фінансова стійкість не повинна знижуватися, а його зменшення, як правило, негативно впливає на фінансову стійкість підприємства.
Техніко-технологічний рівень галузі	Високий техніко-технологічний рівень галузі є свідченням сучасності та позитивно впливає на рівень фінансової стійкості підприємства. Недостатній рівень, як правило, корелюється з високим рівнем матеріало- та енергомісткості продукції, значними поточними витратами на її виробництво, що негативно впливає на фінансово-економічні показники та фінансову стійкість. Ще більш значущим негативним наслідком низького техніко-технологічного рівня може бути недостатня якість продукції, що, як правило, приводить до падіння ціни та попиту. В цьому разі наслідки можуть бути критичними. Слід зауважити, що підвищення рівня техніки та впровадження прогресивних технологій є досить капіталомістким, особливо для підприємств так званої «важкої» промисловості.
Сила конкуренції	Визначається кількістю та силою існуючих конкурентів та можливістю появи нових. Останнє залежить від галузевих бар'єрів входу на ринок.
Забезпеченість матеріально-енергетичними ресурсами	Цей фактор включає декілька складників: надійність постачальників, якість ресурсів та стабільність цін на них. Відповідно, за надійності зв'язків із постачальниками ресурсів високої якості за стабільними цінами загрози фінансовій стійкості підприємства немає. Невиконання хоча б однієї з умов створює ризики діяльності підприємства та негативно впливає на рівень його фінансової стійкості.
Волатильність цін на продукцію	У разі стабільності цін на продукцію чи тенденції до їх зростання загроза зниження фінансової стійкості підприємства відсутня. Відповідно, за тенденції до зменшення цін на продукцію зниження фінансової стійкості є цілком імовірним.
Швидкість оновлення продуктового ряду	Фактор неоднозначного впливу. Висока швидкість оновлення продуктового ряду свідчить про наявність попиту на продукцію галузі, її сучасність та розвиток. Тому може розглядатися як фактор позитивного впливу. Водночас, якщо підприємство не встигає за швидкістю оновлення продукції конкурентами, можуть виникнути проблеми, що приведуть до зниження його фінансової стійкості.

ОФ – узагальнююча оцінка фінансового стану підприємства;

ОК – узагальнююча оцінка конкурентоспроможності підприємства;

ОГ – узагальнююча оцінка впливу галузевих факторів на фінансову стійкість підприємства.

Запропонований комплексний методичний підхід дає змогу всебічно оцінити не тільки поточну, а й перспективну фінансову стійкість підприємства, враховуючи вплив факторів зовнішнього середовища.

Висновки та рекомендації. Позитивними особливостями розробленого методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємства є:

а) оцінка не тільки фінансового стану підприємства, а й рівня його конкурентоспроможності, що дає

змогу виявити слабкі сторони та обґрунтувати доцільні заходи щодо їх подолання;

б) врахування факторів зовнішнього середовища як джерела основних ризиків для функціонування підприємства та зниження його фінансової стійкості.

Для оцінки окремих напрямів фінансової стійкості запропонована система обґрунтованих показників, яка включає не тільки традиційні, а й оригінальні високоінформативні показники. Запропонований методичний підхід, на відміну від більшості методик, дає змогу оцінити як поточну, так і перспективну фінансову стійкість підприємства. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні оригінальних методик оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на фінансову стійкість підприємства.

Список використаних джерел:

1. Вознюк А.О. Фінансова стійкість та її значення для економічного розвитку і безпеки підприємства. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9. С. 164–169.
2. Ігнатишин М.В. Фінансова стійкість підприємства як гарантія забезпечення платоспроможності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 2. С. 104–112.
3. Масленіков Є.І. Категорія фінансова стійкість в системі управління підприємством. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2015. Вип. 1. С. 104–111.

4. Борецька Н.П., Міценко К.В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. Вип. 20. 2016. С. 63–66.
5. Довбня С.Б., Оляніна О.О. Методичний інструментарій оцінки фінансової безпеки промислового підприємства. Сучасні тенденції функціонування та розвитку підприємства: загрози і виклики : колективна монографія. Дніпро : Ліра, 2016. С. 86–98.
6. Ковальчук Н.О., Руснак Т.В. Фінансова стійкість промислових підприємств як передумова їх ефективного. *Глобальні і національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 368 – 371.
7. Бондарева Т.І., Шіріян Л.В. Управління фінансовою стійкістю підприємств . *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 35. С. 85–90.
8. Пігуль Н.Г., Клименко А.А., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Приазовський економічний Вісник*. 2019. Вип. 1. С. 186–190.
9. Бланк И.А. Управление денежными потоками. Киев : Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.
10. Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н.А. та ін. Фінанси підприємств: підручник. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 491 с.
11. Бланк І.О. Управління фінансами підприємства: підручник / за ред. І.О. Бланк, Г.В. Ситник. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 780 с.
12. Довбня С.Б., Чабанець Т.М. Механізм стратегічної оцінки конкурентної позиції підприємства. *БізнесІнформ*. Вип. 9. 2019. С. 313–320.
13. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: підручник. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 824 с.

References:

1. Vozniuk A.O. (2012) Finansova stiiikist ta yii znachennia dlia ekonomichnoho rozvytku i bezpeky pidpriemstva [Financial stability and its importance for economic development and security of the enterprise]. Accounting and Finance Series. Economic sciences, vol. 9, pp. 164–169.
2. Ihnatyshyn M.V. (2014) Finansova stiiikist pidpriemstva yak harantiia zabezpechennia platospromozhnosti [Financial stability of the enterprise as a guarantee of ensuring solvency]. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Economics Series, vol. 2, pp. 104–112.
3. Maslenikov Ye.I. (2015) Katehoriia finansova stiiikist v systemi upravlinnia pidpriemstvom platospromozhnosti [Category financial stability in the enterprise management system]. Market economy: modern theory and practice of management, vol. 1, pp. 104–111.
4. Boretska N.P., Mitsenko K.V. (2016) Analiz i prohnozuvannia finansovoi stiiikosti pidpriemstv [Analysis and forecasting of financial stability of enterprises]. Investments: practice and experience, vol. 20, pp. 63–66.
5. Dovbnia S.B., Olianina O.O. (2016) Metodychnyi instrumentarii otsinky finansovoi bezpeky promyslovoho pidpriemstva. Suchasni tendentsii funktsionuvannia ta rozvytku pidpriemstva: zahrozy i vyklyky : kolektyvna monohrafiia [Methodical tools for assessing the financial security of an industrial enterprise. Current trends in the functioning and development of the enterprise: threats and challenges: a collective monograph]. Dnipro: Lira, pp. 86–98. (in Ukrainian)
6. Kovalchuk N.O., Rusnak T.V. (2016) Finansova stiiikist promyslovykh pidpriemstv yak peredumova yikh efektyvnoho. [Financial stability of industrial enterprises as a prerequisite for their effective]. Global and national economic problems, vol. 11, pp. 368–371.
7. Bondareva T.I., Shiriian L.V. Upravlinnia finansovoiu stiiikistiu pidpriemstv [Management of financial stability of enterprises]. Prychornomorski Economic Studies, vol. 35, pp. 85–90.
8. Pihul N.H., Klymenko A.A., Pihul Ye.I. (2019) Analiz finansovoi stiiikosti pidpriemstv Ukrainy [Analysis of financial stability of Ukrainian enterprises]. Priazovsky Economic Bulletin, vol. 1, pp. 186–190.
9. Blank I.A. (2002) Upravleniye denezhnymi potokami [Cash flow management]. Kiev: Nika-Center, Elga. (in Ukrainian)
10. Lihonenko L.O., Huliaieva N.M., Hryniuk N.A. ta in. (2006) Finansy pidpriemstv: pidruchnyk [Finance of enterprises: a textbook]. Kyiv: National Trade and Economics University. (in Ukrainian)
11. Blank I.O. (2006) Upravlinnia finansamy pidpriemstva: pidruchnyk [Enterprise financial management: a textbook]. Kyiv: National Trade and Economics University. (in Ukrainian)
12. Dovbnia S.B., Chabanets T.M. (2019) Mekhanizm stratehichnoi otsinky konkurentnoi pozytsii pidpriemstva [The mechanism of strategic assessment of the competitive position of the enterprise]. BiznesInform, vol. 9, pp. 313–320.
13. Lihonenko L.O. (2005) Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom: pidruchnyk [Anti-crisis management of the enterprise: a textbook]. Kyiv: National Trade and Economics University. (in Ukrainian)